

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови

СИЛАБУС
освітнього компонента
циклу професійної підготовки
Дискурсологія і методи дослідження дискурсу

підготовки Доктор філософії (PhD)

спеціальності 035 – Філологія

освітньо-наукової програми Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів

Луцьк – 2022

Силабус освітнього компонента «Дискурсологія і методи дослідження дискурсу» підготовки доктора філософії, **галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія за освітньо-науковою програмою Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів.**

Розробник: Крисанова Тетяна Анатоліївна, професор кафедри практики англійської мови, доктор філологічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:

Макарук Л. Л.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри практики англійської мови

протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Коляда Е. К.

©Крисанова Т. А., 2022 р.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 Філологія; освітньо-професійна програма «Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів», третій рівень ВО (освітньо-науковий)	Цикл професійної підготовки
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
		Семестр 2
		Лекції 18 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) 12 год.
		Самостійна робота 82 год.
		Консультації 8 год.
Мова навчання	Форма контролю: екзамен	англійська

II. Інформація про викладача

ППІ Крисанова Тетяна Анатоліївна

Науковий ступінь доктор філологічних наук

Вчене звання доцент

Посада професор кафедри практики англійської мови

Контактна інформація krysanova@vnu.edu.ua, роб. телефон +380(332)799866

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Освітній компонент «Дискурсологія і методи дослідження дискурсу» належить до циклу професійної підготовки, що забезпечує отримання комплексу професійних знань здобувачів Волинського національного університету імені Лесі Українки третього рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія за освітньою програмою «Поліпарадигмальність іншомовних дискурсів». Курс передбачає диференціацію власне лінгвістичної та загальногуманітарної проблематики, з увагою до специфіки мовознавчого знання. Він формує комплекс теоретико-методологічних знань із обраного

напрямку наукової діяльності, а також навички практичного застосування набутих знань до аналізу різних типів дискурсу. У межах курсу аспіранти будуть мати змогу опанувати уміння зіставляти методи провідних шкіл дискурс-аналізу, синтезувати їх надбання у межах предмета своєї наукової розвідки, а також аналізувати фрагменти дискурсу з урахуванням мовних, мовленнєвих та екстралінгвальних чинників. Курс зорієнтований на формування наукового світогляду й адекватних механізмів фахового забезпечення наукової діяльності. Успішне оволодіння ОК розширить можливості для академічної та освітньої інтеграції здобувачів освіти у світове наукове середовище через оволодіння сучасними знаннями дослідження мовних явищ.

2. Пререквізити.

Вивчення освітнього компонента базується на знаннях англійської мови на рівні C1. Для успішного оволодіння матеріалом курсу необхідні знання філософії науки, основ загального мовознавства, лінгвістики тексту та сучасних тенденцій лінгвістичної науки, а також термінологічного апарату філологічної науки.

3. Постреквізити.

ОК «Дискурсологія і методи дослідження дискурсу» прямо або опосередковано пов'язаний з курсами «Поліпарадигмальність мультимодального дискурсу» і «Соціокогнітивна дискурсологія: від індивідуальної когніції до соціального семіозису». Отримані знання дозволять аспірантам у подальшому оволодіти питаннями, що пов'язані з розумінням лінгвальних і нелінгвальних особливостей смислотворення в різних типах дискурсу з урахуванням когнітивних і соціальних аспектів, а також будуть необхідними для їхньої наукової діяльності.

4. Мета і завдання освітнього компонента. Методи навчання.

Мета освітнього компонента полягає у формуванні в аспірантів системного та структурованого знання про дискурс та методи його аналізу, формальні характеристики та комунікативні особливості різних типів дискурсу та забезпеченні аспірантів методиками і процедурами дослідження дискурсу для подальшого використання в науковій діяльності.

Мета зумовлює виконання таких завдань:

- сформувати науковий світогляд аспірантів для фахового забезпечення наукової діяльності;
- ознайомити аспірантів із загальнотеоретичними питаннями теорії дискурсу та школами вивчення дискурсу;
- провести синтез здобутків різних шкіл вивчення дискурсу з метою їх критичного аналізу;

- ознайомити молодих науковців з методами аналізу дискурсу і навчити їх обирати відповідну методику дослідження певного типу дискурсу;
- сформулювати відповідний термінологічний ряд.

Методи навчання. Залежно від обсягу та складності матеріалу на лекціях викладач застосовуватиме пояснювально-ілюстративний та інтерактивний методи, а також метод проблемного викладення. На практичних заняттях викладач послуговуватиметься такими методами, як проблемний та проєктний методи, що передбачають індивідуально-групову форму діяльності здобувачів та опрацювання дискусійних питань.

5. **Результати навчання (компетентності).** Після закінчення вивчення ОК «Дискурсологія і методи дослідження дискурсу» здобувачі освіти володітимуть такими компетентностями:

1. Інтегральною компетентністю: здатністю продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні задачі в галузі філології у процесі проведення професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення й інтегруються у світовий науковий простір через публікації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

2. Загальними компетентностями:

ЗК 01. Знання основних тенденцій та перспектив розвитку філологічної науки та здатність орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі філології і суміжних науках.

ЗК 02. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК 03. Здатність до аналізу і планування, розробки та управління проєктами, здійснення комплексних досліджень, в тому числі міждисциплінарних.

ЗК 04. Здатність до саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя, вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 05. Здатність керуватися в професійній діяльності культурними цінностями, етичними нормами, принципами толерантності, діалогу і співпраці.

ЗК 07. Володіння сучасними методами, формами та засобами навчання в системі вищої освіти України. Здатність застосовувати сучасні освітні технології, методи і засоби навчання.

ЗК 08. Здатність до критичної переоцінки накопиченого досвіду в галузі філологічної науки і творчого аналізу шляхів її подальшого розвитку.

Фаховими компетентностями:

ФК 01. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК 02. Здатність на високому рівні, з опертям на досягнення сучасної науки та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів, виконувати оригінальне наукове дослідження у галузі філології.

ФК 04. Здатність критично аналізувати й оцінювати сучасні наукові досягнення при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях.

ФК 05. Здатність усно і письмово комунікувати, володіти основними прийомами ведення дискусій іноземними мовами, включаючи онлайн-комунікації, отримувати й оцінювати інформацію в галузі професійної діяльності із зарубіжних джерел та навичками редагування та перекладу професійних текстів.

ФК 07. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність, застосовувати інтерактивні технології організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

ФК 09. Здатність користуватися новітніми досягненнями філологічної науки та застосовувати їх для вирішення наукових завдань і самостійної роботи в межах обраної спеціальності.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати концептуальні та методологічні знання з філології і на межі предметних галузей.

ПРН 2. Аналізувати та оцінювати сучасні наукові досягнення при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях.

ПРН 3. Застосовувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку, для отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

ПРН 4. Вміти приймати обґрунтовані рішення на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки.

ПРН 5. Формулювати наукову проблему, розробляти гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ПРН 6. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, організувати та керувати інформацією. Обирати і

застосовувати методологію та інструментарій наукового дослідження при здійсненні теоретичних й емпіричних досліджень у галузі 03 *Гуманітарні науки* за спеціальністю 035 *Філологія*.

ПРН 8. Презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми філології державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у наукових виданнях.

ПРН 9. Аналізувати результати власних досліджень та співставляти їх з результатами інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН 10. Практикувати різні форми участі у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.

ПРН 15. Вміти визначати перспективні напрями розвитку філології в самостійній науково-дослідній роботі та володіти знаннями про основні концепції філологічної науки на різних етапах її історичного розвитку.

6. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Дискурсологія як галузь мовознавства						Іспит/ 40/60
Тема 1. Теорія дискурсу: теоретичні витoki, етапи розвитку, підходи.	12	2	2	8		ДС 4
Тема 2. Категорії дискурсу. Співвідношення тексту і дискурсу.	11	2	1	8		ДС РМГ 4
Тема 3. Проблеми типології дискурсів. Дискурс і функціональний стиль.	11	2	1	8		ДС РМГ 4
Тема 4. Смысл і смислотворення в дискурсі.	14	2	1	9	2	ДС 4
Тема 5. Дискурсивні та комунікативні стратегії.	13	2	2	9		ДС 4

Разом за модулем 1	61	10	7	42	2	20
Змістовий модуль 2. Методи дослідження дискурсу						
Тема 6. Напрямки дискурс-аналізу.	14	2	2	10		ДС РМГ 5
Тема 7. Методи критичного дискурс-аналізу.	15	2	1	10	2	ДС Р 5
Тема 8. Методи дискурс-аналізу комунікативного спрямування.	15	2	1	10	2	ДС Р 5
Тема 9. Методи дискурс-аналізу семіотичного спрямування.	15	2	1	10	2	ДС Р 5
Разом за модулем 2	59	8	5	40	6	20
Види підсумкових робіт						Бал
Екзаменаційна контрольна робота						КР 30
Усний іспит						30
Всього годин/Балів	120	18	12	82	8	100

Методи контролю: ДС – дискусія, Т – тести, РМГ – робота в малих групах, КР – контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

7. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувача наукового ступеня доктора філософії ґрунтується на знаннях, отриманих під час лекційних і практичних занять та спрямована на розширення теоретичних знань і розвиток практичних навичок їх застосування під час наукової діяльності.

1. Підготувати доповіді на теми:

М. Фуко та його теорія “археології знань”. Поняття «епістемі» в теорії М. Фуко.

Мова і влада в теорії дискурсу Н. Ферклафа.

Влада, ідеологія та расизм в теоріях дискурсу Т. ван Дейка і Р. Водак.

Конверсаційний аналіз й аналіз діалогу.

Семіотичні моделі Ч. Пірса та Ч. Морріса як передумова моделювання дискурсу.

Сучасні теорії комунікації.

2. Прореферувати 5 статей, пов’язаних із тематикою освітнього компонента.

3. Укласти термінологічний словник освітнього компонента.

4. Проаналізувати фрагмент дискурсу, використовуючи відповідні методи аналізу.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти.

Аспірант зобов'язаний виконати всі заплановані види роботи згідно із силабусом. Під час вивчення ОК аспірант відвідує лекції та практичні заняття, виконує самостійну роботу і отримує консультації. На лекціях заохочується інтерактивна участь аспіранта в обговоренні актуальних тем. На практичних заняттях аспірант бере активну участь в дискусії, виконує практичні завдання самостійно та в малих групах, а також виконує письмові завдання. Усі практичні заняття потребують ретельної самостійної підготовки із використанням рекомендованої літератури, а також додаткових інформаційних джерел. Аспірант отримує бали на кожному занятті (відповідно до силабусу). Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється за накопичувальною системою.

Визнання результатів навчання, які здобувачі освіти отримали у формальній, неформальній (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування тощо) та/або інформальній (самоорганізована освіта, самоосвіта) освіті, регулюється Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі України (<https://vnu.edu.ua/uk/normativnoppravovabaza>) і рішенням науково-методичної комісії факультету іноземної філології (протокол № 7 від 03.02.2022 р.).

Політика щодо академічної доброчесності.

Політика щодо академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності ВНУ імені Лесі України (<http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>). Обов'язковим є дотримання аспірантами принципів академічної доброчесності, що включають: самостійне виконання всіх видів робіт і завдань, передбачених силабусом; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності і джерела інформації. У разі виявлення випадків академічної недоброчесності завдання не оцінюється і аспірант отримує нове завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Для отримання мінімальної позитивної оцінки з дисципліни необхідно отримати мінімальну кількість балів за кожну тему. У разі несвоєчасного виконання робіт кількість набраних балів знижується на 20%. Перенесення терміну здачі робіт/перездача можливі за поважних причин

(лікарняний, академічна мобільність). У випадку відсутності з поважних причин кількість набраних балів знижується на 20%. Пропущені заняття відпрацьовуються аспірантом згідно з погодженим із викладачем індивідуальним графіком.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у 2 семестрі у формі іспиту.

Іспит містить писемну та усну складові. Писемна складова включає написання екзаменаційної контрольної роботи та містить 15 тестових завдань з оцінюванням по 2 бали за кожен правильну відповідь. Тестові завдання передбачають вибір правильної відповіді з чотирьох.

Усна складова іспиту містить відповіді на 3 питання екзаменаційного білету з оцінюванням по 10 балів за кожен відповідь.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю - іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

- Dijk, T. van Discourse as structure and process. London: SAGE Publishers, 1997.
- Methods of Text and Discourse Analysis. Titscher, S., Meyer, M., Wodak, R., and Eva Vetter (Eds.). SAGE Publications Ltd, 2000.
- Mills, S. Discourse. London: Routledge, 1997.
- Renkema, J. Introduction to Discourse Studies. Amsterdam, Phil.: Benjamins, 2004.

The Routledge Handbook of Discourse Analysis. James Paul Gee and Michael Handford (Eds.). Охон: Routledge, 2012.

Крисанова Т. А. Функціональний стиль VS дискурс. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : збірник наукових праць. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. Вип. 62. С. 188-190.

Шевченко І. С. Когнітивно-комунікативна парадигма і аналіз дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: [кол. монографія] [під загальн. ред. І. С. Шевченко]. Харків: Константа, 2005. С. 105–117.

Додаткова література:

Brown, P., Levinson, S. Politeness: Some Universals in Language Use. L., NY, etc.: CUP, 1987.

Burr, V. An Introduction to Social Constructionism. London: Sage, 1995.

Carston, R. Linguistic Meaning, Communicated Meaning and Cognitive Pragmatics. Mind and Language. 2002. Vol.17, No.1-2. P. 127-148.

Dijk T. A. van. Society and Discourse. How Social Contexts Influence Text and Talk. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

Dijk, van T. A. Handbook of Discourse Analysis. London: Academic Press, 1985.

Discursive Pragmatics. Zienkowski, J., Ostman, J.-O., and J. Verschuren (Eds.). Amsterdam, Phil.: Benjamins, 2011.

Fairclough, N. Language and power. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.

Hyland, K. Discourse Studies Reader . London, etc.: Bloomsbury, 2013.

Kress, G., Leeuwen, Th. van. Reading Image. The Grammar of Visual Design. London, N.Y.: Routledge, 1996.

Locke, T. Critical Discourse Analysis. London, New York: Continuum, 2004.

Kress, G. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. London: Routledge, 2010.

Krysanova, T. Constructing negative emotions in cinematic discourse: a cognitive-pragmatic perspective. Cognition, Communication, Discourse. 2019. No. 19. P. 55-77.

Levinson, S. C. Pragmatics. Cambridge, 1995.

Schmidt, H.-J. (ed.). Cognitive Pragmatics. Berlin, Boston: De Gruyter, 2012.

Schiffrin, D. Approaches to discourse: Language and Social Interaction. Oxford : Blackwell, 1994.

Sperber, D. Relevance: Communication and Cognition. Oxford, Cambridge : Blackwell, 1996.

Yule, G. Pragmatics. Oxford University Press, 2000.

Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. С. 11-16.

Маріна О.С. Семіотика парадоксальності у когнітивно-комунікативному висвітленні (на матеріалі сучасного англомовного поетичного дискурсу). Київ, 2015.

Петлюченко Н.В. Харизматика: мовна особистість і дискурс. Одеса: Астропринт, 2009.

Потапенко С.І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу). К.: КНЛУ, 2004.

Шевченко І. С. Дискурс і когнітивно-комунікативна парадигма лінгвістики Мова. Людина Світ. До 70-річчя проф. М. Кочергана. Зб. наук. Статей. Відп. ред. Тараненко У. О. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2006. С. 148–156.